

## Valga valla visiooniseminari kokkuvõte

Valga Kultuurimajas 19.06. 2018

### 1. Valga valla SWOT-analüüs, täiendatud seminaril

#### TUGEVUSED

- Eesti-Läti piiriala (pikk riigipiir, piiri- ja maakonnalinn Valga, paiknemine Lõuna-Eesti ja Põhja-Läti looduskauite paikade keskmes, ühendusteede sõlmpunkt, Via Hanseatica, rongiliiklus, Green Railway, GoSmart).
- Valga-Valka kaksiklinn, Eesti ja Läti ühine tööjõuturg, aktiivne piiriülene koostöö ja mõlema riigi konkurentsieeliste kasutamine.
- Mitmekesine ja puhas loodus, järve, jõed, metsad, kaitsealad.
- Põllu- ja metsamajandus, kohalikel ressurssidel tootmine.
- Tööstusalad, vaba maa ja kinnisvara ettevõtluse arendamiseks<sup>1</sup>.
- Head haridusvõimalused- alusharidus, põhiharidus, gümnaasiumiharidus, kutseharidus, huviharidus, hariduse omandamise võimalused mitmes keeles.
- Valga haigla kompleks – kaasaegsete võimalustega meditsiini- ja hoolekandekeskus.
- Rikas ajalugu ja väärikas kultuuripärand (näit. Valga linnatuumiku muinsuskaitseala, muuseumid, militaarteemapark), mitmekultuurilisus ja aktiivne kultuuritegevus.
- Head sportimis- ja looduses veetmise ning puhkamise võimalused (jalgratta- ja kanuumatkad, kala- ja jahiturism, terviserajad, lastelaagrid, kergliiklusteed<sup>2</sup>).
- Külakogukondade aktiivsus, külakeskused ja külaseltside tegevus.
- Kinnisvara ja rendipindade suhteline odavus, võimalus elamispinda soetada elama asumisel.
- Koostöö ettevõtjatega, teiste omavalitsustega, omavalitsuste liiduga, välissuhted.

#### NÕRKUSED

- Madal maine, ääremaa kuvand, elanike vähene usk tulevikku.
- Valla ühtse identiteedi puudumine, osa territooriumist Vana-Võrumaa, Valga linn mitmekultuuriline kaksiklinn.
- Elanike arvu vähenemine, vananemine ja noorte vähene tagasiränne. Kultuuritraditsioonide hääbumine.
- Teenuste väike valik ja piiratud kättesaadavus maapiirkonnas, turutõrked.
- Vähene initsiatiiv olla ettevõtja, raske taotleda vahendeid ettevõtlusega alustamiseks, kinnisvara vähene väärtus tagatisena.
- Spetsialistide nappus avalikus- ja erasektoris, napp järelkasv.
- Taristu kohatine halb seisukord, eriti maapiirkondades (teed, valgustus, hoonete energiasääst, kiirele internetile kehv juurdepääs, amortiseerunud kinnisvara) ja madal miljööväärtus.
- Ühistranspordiga liikumise piiratus valla sees ja suurtesse keskustesse.

<sup>1</sup> Näiteks Väike-Laatsi tööstusala, Transpordi ja Rükkelit tänava äri- ja tootmiskaad.

<sup>2</sup> Valga spordikvartal, Karula Rahvuspark, Pedeli virgestusala, Jaanikese motokompleks, Lüllemäe spordi- ja tervisekeskus, Öru discgolf

- Paikkondade arengutaseme ebaühtlus, linnastumine ja vähene koostöö paikkondade vahel.
- Elanike madal ostujõud.
- Elanike sõltuvusprobleemid, abivajajate suur arvukus ja õpitud abitus, leppimine toetustest äraelamisega ja madal tervislike eluviiside järgimine.
- Huvihariduse ja huvikoolide kättesaadavuse ja valikute piiratus maapiirkonnas.
- Vähe majutus- ja toitlustuskohti, olemasolevad majutusasutused liiga väiksed ja teenuste hinnad ületavad pakutava kvaliteedi.
- Projektipõhine arendustegevus, sõltuvus projektitoetustest.
- Kehv infoliikumine vallas toimuvast, ühtsete andmebaaside puudumine olukorrast.
- Võim kaugeneb elanikest.

## VÕIMALUSED

- Eesti-Läti piirivald. Läti Vabariigi ja Riia linna lähedus (suur lennutranspordi sõlm), potentsiaalseid teenuste ja kaupade ostjad).
- Rahvusvahelise rongiliikluse taastamine: Riia-Tallinn ja Riia-Peterburi läbi Valga; maanteed: Valga-Pärnu, Valga-Tartu ja Valga-Võru liiklusvood, sise- ja välisturistid.
- Läti lähedus annab võimaluse mõlemas suunas kasutada ressursse ja müüa tooteid/teenuseid; ühine Liivimaa töajõuturg, huvi piiriülese rahvusvahelise koostöö vastu, sh kultuurivahetus, haridus, turism.
- Tehnoloogia areng, side- ja kommunikatsioonitehnoloogia uued lahendused, e-teenuste arendamine, kaugtöö võimaluste kasutamine, energiasäästmise võimalused.
- Elanike kasvav huvi looduses viibimiseks (loodus-, kultuuri-, vee- ja jahiturism), pärandkultuuriga tutvumiseks ja looduspuhkuseks, tervislike eluviiside viljelemiseks ja mahetoodete tarbimiseks
- Huvi atraktiivsete maakohtade vastu, nii suvilateks kui kodudeks.
- Euroopa Liidu struktuurivahendite ja teiste doonorite rahastamise kaasamine, kutsed osaluseks rahvusvahelistes projektides.
- Koostööhuvi kasv valla institutsioonidega, Eesti ja välismaa parimatest praktikatest õppimine, koostöö laienemine.

## OHUD

- Teenuste ja kaubanduse koondumine Tartusse ja Valmierasse, Läti poole tugevad hinnaeelised kaubanduses, väikepoodide ja teenuste hääbumine Eesti piirialal Lätiga .
- Rahvaarvu üldine vähenemine ja vananemine, sh tööealiste väiksem arvukus
- Elanike koondumine suurtesse keskustesse, ääremaastumine ja kohaliku omavalitsuse tulubaasi vähenemine.
- Tootmissisendite kallinemine, surve töökohtadele ja tööpuuduse kasv.
- Liigne projektipõhisus kohaliku elu korraldamisel, mis ei taga investeringute pikemaajalist jätkusuutlikkust, projektides rahalise omaosaluse tõus.
- Kohalikele omavalitsustele keskvalitsuse poolt ülesannete juurdeandmine ilma täitmiseks piisavate rahaliste vahenditeta.
- Elanike võõrandumine võimust, mugavdumine.
- Välisinvesteeringute vähene huvi.

## **2. Valga valla visioon 20130+**

### **Rühmatööd: Visioon Valga vald 2030+**

#### **I rühm**

- Väärt koht elamiseks, korrastatud ja atraktiivne linnaruum.
- Valga vald Lõuna-Eesti ja Põhja-Läti keskuseks.
- Kolehoned on lammutatud.
- Valga kesklinn on laienenud Valga Raudteejaamani.
- Valga-Valka eritsoon, korraldatud majandusolud loovad konkurentsieelise.
- Kohaliku toorme väärindamine.
- Raudteeühendus Euroopa ja Venemaa suuna.l
- Valga on roheinnovaator – a) mahepõllumajandus, sh loomakasvatus ja selle toodangu väärindamine; b) mahetootmise kompetentsikeskus; c) loodusturism
- Valga vald on tugeva linnalise keskusega Valga-Valka eristaatusega kohalik omavalitsus Eesti lõunapiiril, kus on lahe elada.
- Head ühendused nii valla sees kui teiste keskustega.

#### **II rühm**

- Valga on tugev vallakeskus ja oma tagamaa integreerija.
- Läbimõeldud transpordikorraldus ja toimiv taristu.
- Valga vald pakub kvaliteetset elukeskkonda (loodus, pärandkultuur, väärtuslik miljöö).
- Valga-Valka majanduspiirkond, ühine maksukeskkond, tööregister jms.
- Valga muuseumil on uus ekspositsioon.

#### **III rühm**

- Valga vald on roheline ja innovaatiline.
- Väärtuslik elukeskkond, korrastatud ja atraktiivne.
- Rahvaarvu tõus, sisseränne.
- Raudteeühendus Euroopa ja Venemaaga.
- Valga-Valka eritsoon.
- Mahepõllumajandus- kohaliku toorme käitlemine
- Teadmistepõhine tehnoloogia kompetentsikeskus: haridus, energialahendused, materjalitehnoloogia, jäätmete väärindamine.
- Loodusturism.

#### **IV rühm**

- Valga Haigla sünnitusosakonna töö jätkamine. Haigla peab pakkuma laia teenuste spektrit.
- Valga vald on atraktiivne ja võimalusi pakkuv, kõigile kes soovivad mugavustsoonis välja tulla ja ennast proovile panna. Valgas on tugevad ja elus tõelist läbilöömist soovivad kodanikud.
- Valga-Valka linnaruum on eriline ja rahvuste vaheline mitmekesisus ja koostöö on musternäidis sidusast kogukonnast. Piirid on kadunud nii väljas kui seespool. Valga-Valka on ainulaadne kooslus eri rahvustest, rahvusvaheline kogukond kes rakendab parimaid praktikaid eri kultuuride koostoimimisest.
- Elanike sidusus on kasvanud ja vahe ebavõrdsuses vähenenud.
- Väikeettevõtlus on kasvanud, elanikele on tööd.
- Töötute toetused vajaduspõhiseks, tööle saamine mõõdetavaks, et ei toimuks elamist teiste arvel.
- Väärt palgaga töökohad, Eesti-Läti erinevate arengutasemete võrdsustumine.
- Tasuta ühistranspordi liinivõrk ja sõidugraafikud arvestavad kõigi sihtrühmade liikumisvajadusi, liikumiskeskond moodustab sidusa terviku, on eri transpordiliikide koostöö.

## V rühm

- Valga vald on ühtne, terviklik ja turvaline.
- Inimeste toimetulek on tunduvalt paranenud, tagatud on kvaliteetne, vajaduspõhiste teenuste kättesaadavus.
- Väikeettevõtlust soodustav ja toetav keskkond, piiriülene koostöö.
- Multikultuursus on väärtustatud.
- Eripalgelisi haridusvõimalusi pakkuv haridussüsteem: Waldorf ja teiste erakoolide toimimine.

## 2. Valga valla arengumudeli arutelu

Arutati Valga valla arengumaatriksit. Osalejatel palun täiendada ja saata oma ettepanekud.

<b>Eesmärk: elanike arv stabilisee- rida</b>	<b>Võimalus 1: Valga-Valka kaksiklinn Eesti-Läti piiriala</b>	<b>Võimalus 2: Avatus ja kättesaadavus</b>	<b>Võimalus 3: Ettevõtlus ja majanduskasv</b>	<b>Võimalus 4: Sotsiaalne kaitse</b>
<b>Fookus 1: Ääremaa kuvandist välja-</b>	- Valga-Valka eripiirkond, teenuste riikliku finantseerimise ühtlustamine, maksusoodustused	Multimodaalsed ühendused keskustega Elamispinnad Teed-elekter-	-Kaugtöö -Kiire internet	- Sihtrühmade põhine lähenemine - Noorte perede toetus - Tagasirände paketid

<b>tulemine</b>	-Eesti-Läti tööjõuturg -Rahvusvaheline õigusruum -Traditsioonilised tunnussündmused -Valga sumisema	internet		
Fookus 2: <b>Haridus kvaliteetse maks ja mitmekesise maks</b>	- Eesti-Läti ühine haridusruum - Loomemajandus	-Kutseharidus- keskuse rahvus- vahelistumine - Integreeritud hariduskompleks	- Muutuv õpikäsitus -Ettevõtlik kool, õpilasfirmad - Koostöö ülikoolidega	- Hõbemajanduse tarvis tööjõu koolitamine - Logistikaõpe
Fookus 3: <b>Sissetule- kute suurenda- mine</b>	Piiriülese koostöö efektid	Spordiklaster Messid, konverentsid	- Tööstuspark - Turism & loodusSPA - Mahemajanduse areng - Kohaliku toorme vääridamine (mets)	- Pansionaadid - Sanatoorsed asutused
Fookus 4: <b>Kogukonna juhitud kohalik areng</b>	Aktiivse seltsielu, kultuurikoostöö	Alternatiivsed elulaadid, ökokülad - Karula Looduspargiga koostöö	- Elustiili ja sotsiaalse ette- võtluse toetamine - Aktiivne noorsootöö	-Toetused kogukondadele - Avalike teenuste delegeerimine kogukonnale

Valga vald peab oma arengus võtma arvesse rahvastikumuutusi ja nendega kohanemisel pakkuma uusi lähenemisi arengus edasiliikumiseks.

Oluline on teha koostööd ja käsitleda arengut komplekselt võttes arvesse unikaalset positsiooni riigis. Valga valla asukoht Eesti-Läti piiril omab kahe riigi süsteemi sünergiat pakkuvaid võimalusi- potentsiaali, mida on vaja ära kasutada. Ääremaaline kuvand tuleb murda, mis eeldab tavapärasest erinevat lahendust- kasutada Valga-Valka mitmekultuurilist olukorda. Majanduse hoogustamiseks Valga-Valka eripiirkond, võimalused kasutada Eesti ja Läti piiril asuva kaksiklinna eeliseid. Vaja on võimestada siinset potentsiaali Eesti Vabariigi ja Läti Vabariigi vahelise lepinguga.

Luu tugev põlvkondade side. Pärandkultuur ausse ja selle põhjalt uus vaade tulevikku. Võimestada kohalike kogukondade põhise arengut.

Valga valla loodus pakub võimalusi nii keskkonda väärtustavaks elamiseks kui rohemajanduse arendamiseks

Vaja on välja tulla mugavussoonist.

### **3. Valga-Valka eripiirkonna arutelu.**

Peeti oluliseks koostada kontseptuaalne dokument.

- Mida Valga-Valka eripiirkonnaga soovitakse saavutada - eesmärgid ja nende saavutamisel oodatav mõju.
- Selgitada, millistes valdkondades on võimalik ja soov koostööks uuel tasandil. Valdkonnapõhiselt lähenemiselt tervikvaatele!
- Selgitada rahva arvamus Valga-Valka eristaatuse küsimuses.
- Selgitada kohalike omavalitsuste ja parlamentide poliitiline valmisolek radikaalseteks lahendusteks.

Vajalik on läbi töötada kahe riigi:

- seadusandlus
- avalike teenuste hinnad ja selle kujundamise alused

Lisaks:

- Valga - Valka linnaruumi üldplaneering
- Valga - Valka identiteet
- Valga - Valka tööjõuturu toimimine
- Valga - Valka koostöö erinevates valdkondades
- Valga - Valka suhetes keelekasutus

Vaja on kahe riigi vahelist kokkulepet.

Koostas: Rivo Noorkõiv

OÜ Geomedia konsultant

Tel. 5-132414